

Лунченко Надія Вікторівна

науковий співробітник Українського науково-методичного центру
практичної психології і соціальної роботи

E-mail: Invpsi@ukr.net

Секція: Роль психологічної служби освіти у формуванні
психологічного благополуччя

Роль практичного психолога в духовному оновленні суспільства

Розв'язання завдань сучасної освіти, оптимізація освітнього процесу передбачає врахування різних чинників – політичних, економічних, законодавчих, соціальних тощо. Прагнення до того, щоб виховати багатогранну особистість, призводить до напруженої роботи над своїм внутрішнім світом, духовним зростанням, пошуком індивідуального шляху до виховання дітей. Тільки людина з високим рівнем відповідальності та відкритості, людина, яка може бути водночас вільною і толерантною, творчою і милосердною, тільки вона може бути здатною відтворити особистість, яка, в свою чергу, буде неповторною і унікальною. Це вимагає суттєвих змін в освітянських процесах, що ми спостерігаємо протягом останніх років. Звичайно, інновацій багато, але зупинимось на одній – введення практичної психології в життя суспільства, зокрема в освіту.

Уведення посади практичної психології в систему освіти тридцять років тому сприяло переходу від уніфікованої освіти до педагогіки розвитку, сприяло розробці розвиваючих, корегуючих та компенсаторних програм навчання та виховання. Зростання уваги до проблем психології зумовлено низкою об'єктивних чинників, а саме:

- соціальні параметри суспільства інтенсивно змінюються, безпосередньо впливають на всі інститути, різноманітні об'єднання людей, на кожну людину зокрема. Нові підходи в роботі з особистістю розкривають і нові перспективи для реалізації потенційних можливостей кожної людини;

- ставлення громадян до суспільних проблем стало ще більше неоднозначним. А це неодмінно потребує від освітян новаторських підходів до виховання та навчання, які ґрунтуються на глибокому соціально-психологічному аналізі і нових технологіях психолого-педагогічного супроводження всіх сторін життя на загальнолюдських цінностях;

- за останні роки психолого-педагогічна наука та практика збагатилася новим змістом. Дослідження, пов'язані з активізацією можливостей людини, дозволили виділити найбільш ефективні моделі, алгоритми, цілісні технології пізнання і розвитку творчого потенціалу особистості та соціальної групи.

На підставі вивчення факторів з'ясовуються і завдання, які необхідно вирішувати психологічній службі системи освіти України. Назвемо тільки деякі з них:

- дослідження проблем оптимізації всіх сторін навчання та виховання в різних умовах роботи закладу освіти;

- психологізація освіти як основа випереджальної функції практичної психології, сприяння гуманізації виховного процесу;

- сприяння збереження психічного та психологічного здоров'я усіх

учасників освітнього процесу.

Розв'язання цих завдань є важливою передумовою успішного реформування суспільства і забезпечення його прогресивного громадянського розвитку. Але у зв'язку з цим виникають досить актуальні проблеми, з якими пов'язано саме вирішення вищезазначених завдань.

Перш за все необхідно визначити специфічність самої роботи практичного психолога за предметом своєї діяльності. Він завжди має справу з індивідуальністю, особистістю, людьми різного віку та соціального статусу. Однак слід пам'ятати, то психолог – це також особистість, індивідуальність. Дуже важливо враховувати цей феномен, коли йдеться мова не тільки про критерії оцінювання ефективності роботи психолога, але й про організацію науково-методичного та навчального супроводження його діяльності. Вирішення цієї проблеми пов'язане не стільки з безперервністю освіти цих фахівців, скільки з проблемою "конгруентності", психічного та психологічного здоров'я, проблемою визначення якостей професійної діяльності кваліфікованого практичного психолога.

До цього слід додати ще одну важливу особливість роботи практичного психолога. Для того, щоб дійсно впливати на освітній процес, психологу необхідно стати значимою людиною для педагогів. За результатами соціально-психологічного дослідження, значущість залежить від певного співпадіння їх потреб і ціннісних орієнтацій. На жаль, сьогодні саме ціннісні орієнтації та установка щодо ставлення до дитини відрізняються, що і гальмує процес реформування освіти, її гуманізації та впровадженню особистісно-орієнтовного навчання і виховання.

Яку б професійну підготовку не мав практичний психолог, як би не складались взаємостосунки з колегами, з педагогами та дітьми, однією з найважливіших умов ефективної роботи психолога та прийняття його як спеціаліста є дотримання конкретним етичним нормам. Етичний кодекс психолога – це специфічний нормативний документ, в якому зведено основні моральні вимоги до професійної діяльності.

Багаторічний досвід показує, що дотримання етичних принципів у цій галузі є чи не найважливішим для надання ефективної допомоги особистості у захисті її психічного та психологічного здоров'я. Ці принципи з'явилися не сьогодні, вони є надбанням європейської культурно-правової традиції, досвідом багатьох поколінь психологів, будуються на духовних та загальнолюдських цінностях.

Дотримання моральних принципів у роботі не виключає виникнення складних моральних і професійних ситуацій. У таких випадках необхідно передусім керуватися інтересами дитини і її безпеки.

Висновки. Виховання молодого покоління на принципах загальнолюдських (християнських) цінностей – це актуальна проблема не тільки для закладу освіти, але й для всього суспільства. Бути вільним, відповідальним, толерантним, поважати себе та інших, дотримуватися соціальної справедливості дуже важко та відповідально, але саме це дає можливість відчути свою гідність та цілісність. Дитині зробити це самій

буває досить важко, тоді може допомогти практичний психолог – кваліфікований професіонал, бо саме він на сьогодні є тією людиною, яка має для цього певні ціннісні орієнтації, соціальні установки, професійні мотиви.

Тези надіслані 07 вересня 2021 р.